

ANTONI TRAVERIA

Tercera transició a Xile

Sigui finalment extradit a Espanya o no, Augusto Pinochet ja ha estat condemnat per l'opinió pública de tots els països del món. Ningú no hauria imaginat fa sis mesos que el vell dictador seria retingut contra la seva voluntat a Londres. La història de la humanitat acull el vell dictador xilè a les vitrines on es poden trobar personalitats de tant de relleu com Amín, Stalin o més lluny, Calígula. Pinochet, com tot home superb, volia passar a la història i ho ha aconseguit, però com mai no s'havia imaginat. La sentència condemnatòria moral del seu inexcusable comportament criminal va començar a ser dictada aquell sorprenent 16 d'octubre, quan fou detingut a Londres, on encara continua. Per ell, pels seus fanàtics seguidors, aquest fet ha estat la primera, i fins ara única, gran humiliació d'aquests darrers vint-i-cinc anys.

El procés internacional que sofreix Pinochet evidencia que les ferides no han cicatritzat. No hi ha hagut la desitjada reconciliació. Els botxins no han fet cap gest de penediment i les víctimes mantenen l'exigència d'una reparació de tant de dolor. Els pactes fets a partir del resultat del plebiscit d'octubre del 1998 han resultat del tot insuficients per a una part significativa de la població xilena. A curt termini, els acords amb els uniformats van suscitar el naixement d'un cert sentiment de frustració per allò que es va considerar una nova claudicació dels demòcrates respecte al poder militar.

El fet que avui sigui impossible que la justícia xilena pugui actuar sense limitacions en matèria de vulneració dels drets humans, és un factor que distorsiona els fonaments de tot estat de dret. Cap ciutadà no pot situar-se per damunt la llei, en democràcia. I a Xile, Pinochet s'hi situa. El jutge Juan Guzmán Tapia va assumir a Santiago les complexes investigacions de les clavegueres del règim militar. Ni tan sols ha pogut prendre declaració a Pinochet per cap de les vint querelles que ha admès a tràmit, després d'haver realitzat prop de

tres-centes diligències per delictes molt greus.

En igualtat de condicions, amb les mateixes garanties processals que tindria a Espanya —la majoria de juristes així ho creuen— els tribunals de justícia xilens podrien anar més lluny en les acusacions. No tindrien, per exemple, els límits temporals que han dictaminat els lords britànics i podria ser jutjat per delictes comesos des del 1973 fins el 1988, quan es van fer la immensa majoria de repugnants violacions dels drets humans. Però això, que seria ideal, no és possible, per molt que alguns ministres del govern d'Eduardo Frei no s'hagin cansat de repetir que, en cas de fer-se, el judici a Pinochet s'hauria de desenvolupar a Xile tot dient que sí hi ha condicions.

“El procés internacional que sofreix Pinochet evidencia que les ferides no han cicatritzat. No hi ha hagut la desitjada reconciliació.”

Però tot és en mans del ministre Jack Straw, que serà l'encarregat de permetre que l'extradició a Espanya faci el seu curs als tribunals d'Anglaterra o, contràriament, que autoritzi el retorn de Pinochet a Santiago. Faci què faci, res no serà igual al país d'Allende, Letelier, Prats. Els silencis de tants anys s'han acabat. El principi d'immunitat sobirana ja no servirà d'argument de la impunitat.

Des de la recuperació de la democràcia, Xile ha viscut dues transicions. La primera es va iniciar quan el dirigent democristià Patricio Aylwin va ser escollit president per sufragi universal, després de disset anys de règim autocràtic. La segona va arrencar el març de l'any passat, quan el dictador va abandonar el comandament de les forces armades i va incorporar-se a la Cambra Alta com a senador vitalici. Els esdeveniments de Londres, a instàncies del jutge Baltasar Garzón, impliquen inevitablement un nou guió institucional i polític al si de la societat xilena. Ha començat una tercera transició que podria portar, per fi, la consolidació d'un estat plenament democràtic, sense els peatges i els obstacles que hi va deixar la sagnant dictadura militar.

*Periodista i professor de la URL